

ALBERTO GARCÍA FERREIRO

LEENDA DE GRORIA

POEMA

QU' OUTUVO O PRIMEIRO PREMEO

N-O CERTAME CIENTÍFICO, LITERAREO, ARTÍSTICO, MERCANTIL

E INDUSTREAL; ORGANIZADO POL-O

“LICEO BRIGANTINO“ D' A CORUÑA E QUE SE CELEBRÓU

N-O TREATO PRINCIPAL D' ESTA CIBDÁ

O DÍA 7 SETEMBRE DE 1890

EDICIÓN CUSTEADA POL-A
SOCIEDAD LICEO BRIGANTINO

REAL ACADEMIA
GALLEGA
LA CORUÑA

F. 7565

Biblioteca

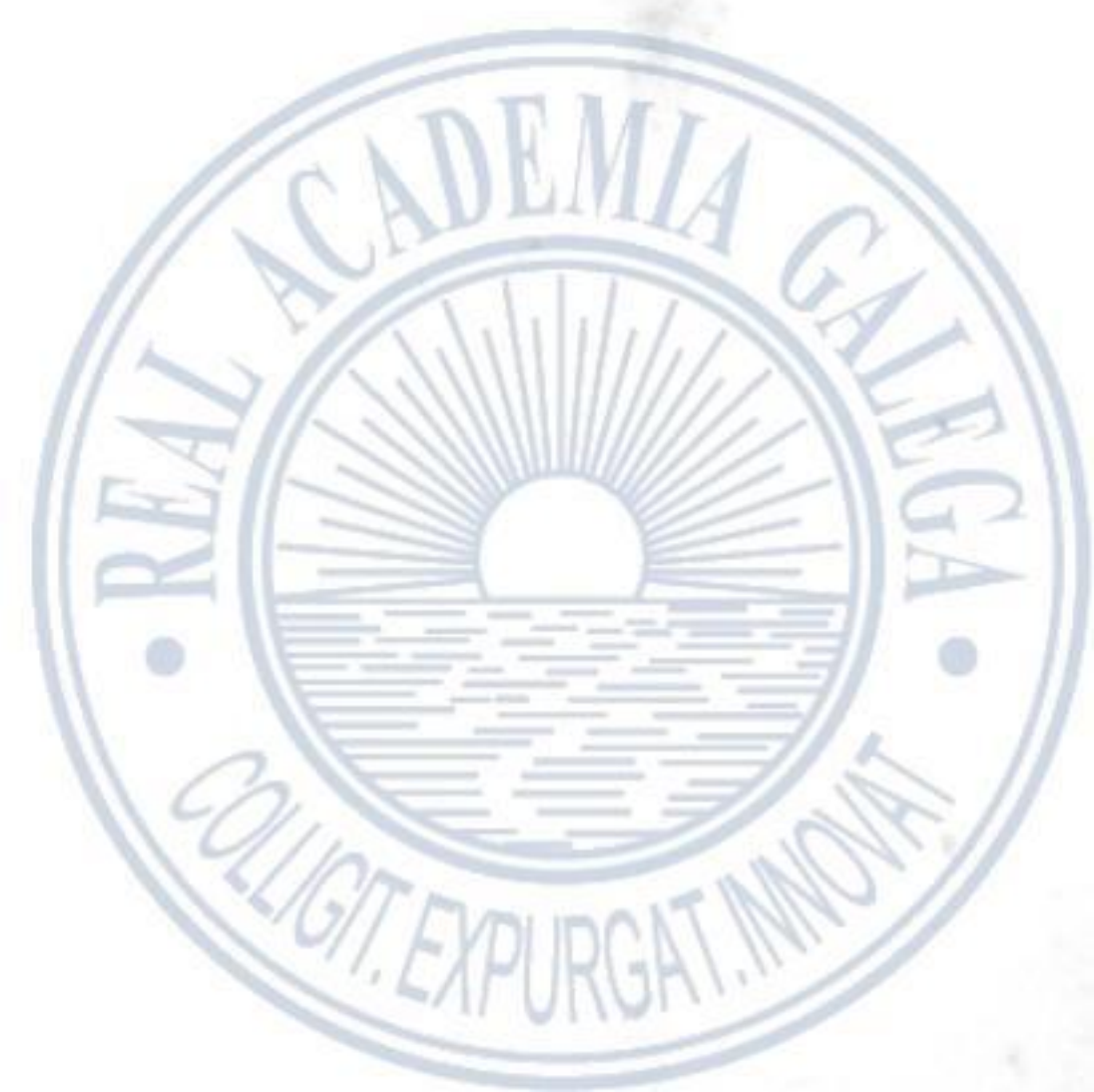
A CRUÑA
TIPOGRAFÍA LA GUTENBERG
Barreira, 19, Tel.º 62

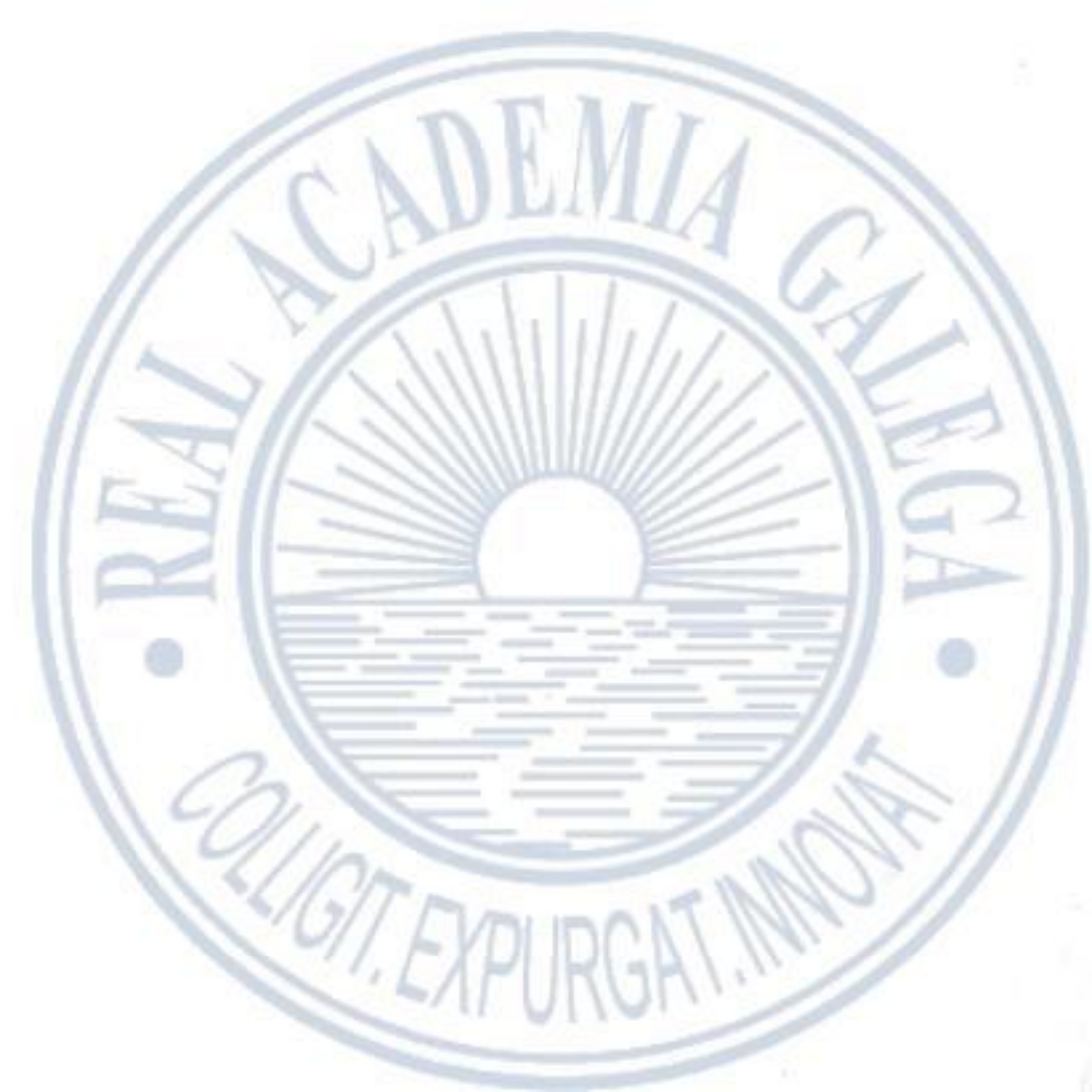
1891





LEENDA DE GRORIA





ALBERTO GARCÍA FERREIRO

LEENDA DE GRORIA

POEMA

QU' OUTUVO O PRIMEIRO PREMEO

N-O CERTAME CIENTÍFICO, LITERAREO, ARTÍSTICO, MERCANTIL

E INDUSTREAL; ORGANIZADO POL-O

“LICEO BRIGANTINO” D' A CORUÑA E QUE SE CELEBRÓU

N-O TREATO PRINCIPAL D' ESTA CIBDÁ

O DÍA 7 SETEMBRE DE 1890

EDICIÓN CUSTEADA POL-A
SOCIEDAD LICEO BBIGANTINO

A CRUÑA
TIPOGRAFÍA LA GUTENBERG
Barreira, 19, Tel.º 62
1891



GRORIA

1870

1870

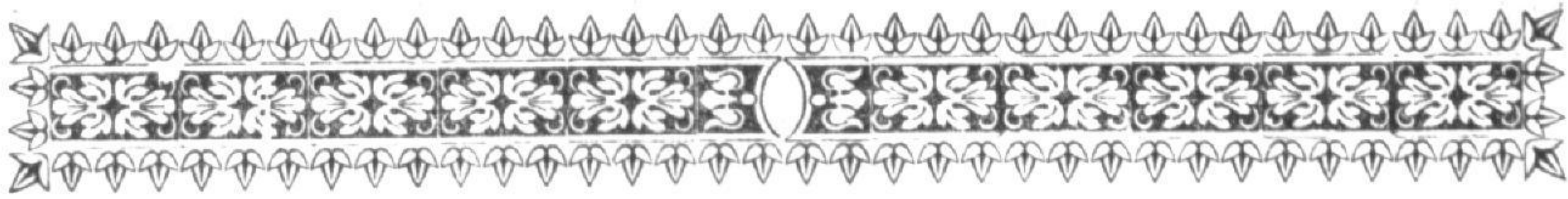
1870

1870

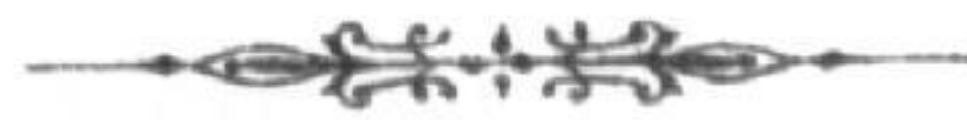
1870

1870



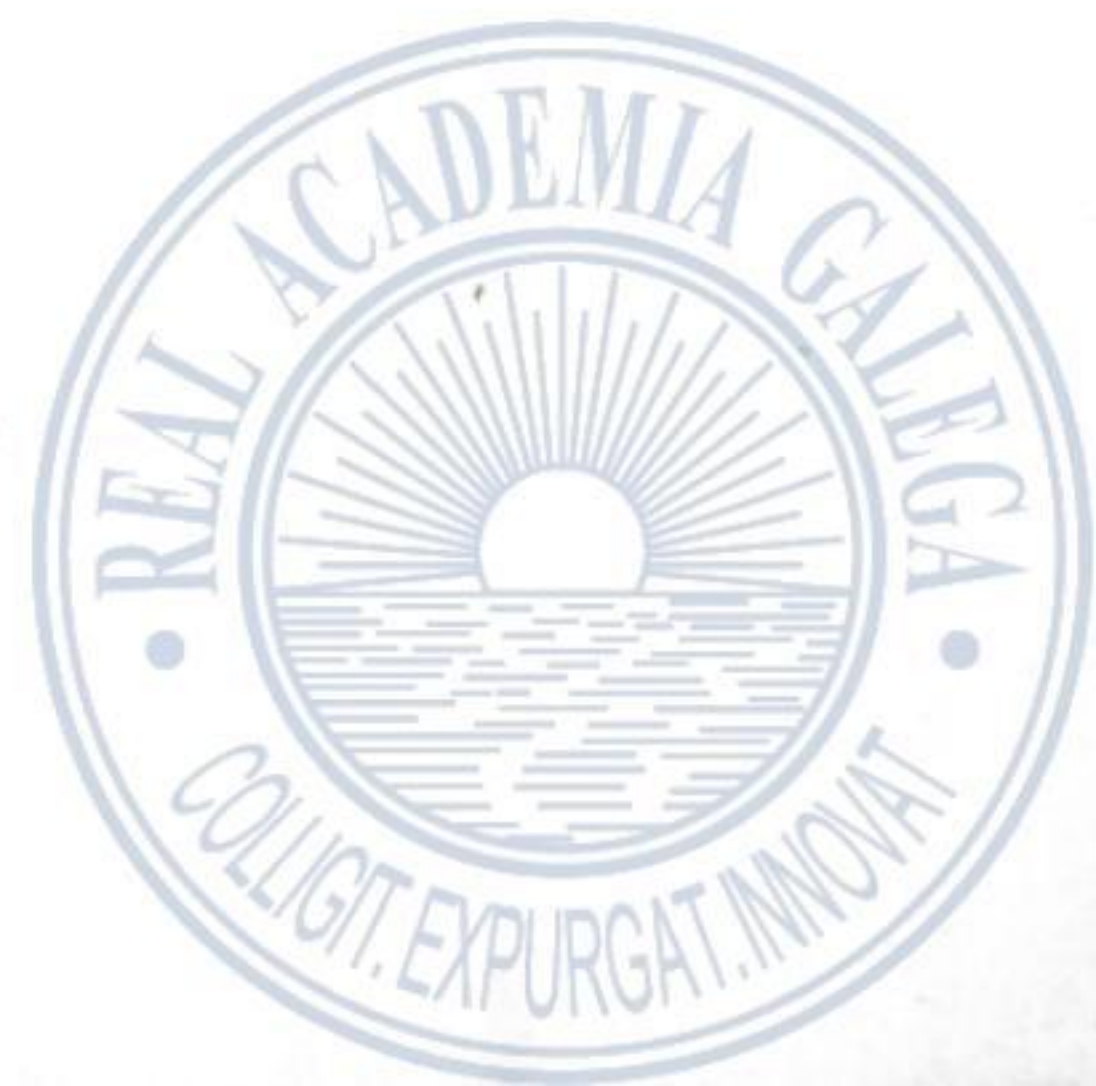


LEENDA DE GRORIA



I

Diante d' os ollos, de lourés coberta,
Si pol a neve d' a vellez murchada,
A páxina inmortal móstras' aberta...
¡Y-esa páxina val por unha *Iliada!*
¡Tí, ennoitecida ispiración, desperta,
E crávame n-o cráneo co-a tua ollada,
Si tés rayolas com' o sol, e fires,
Un coitelo de luz cando me mires!

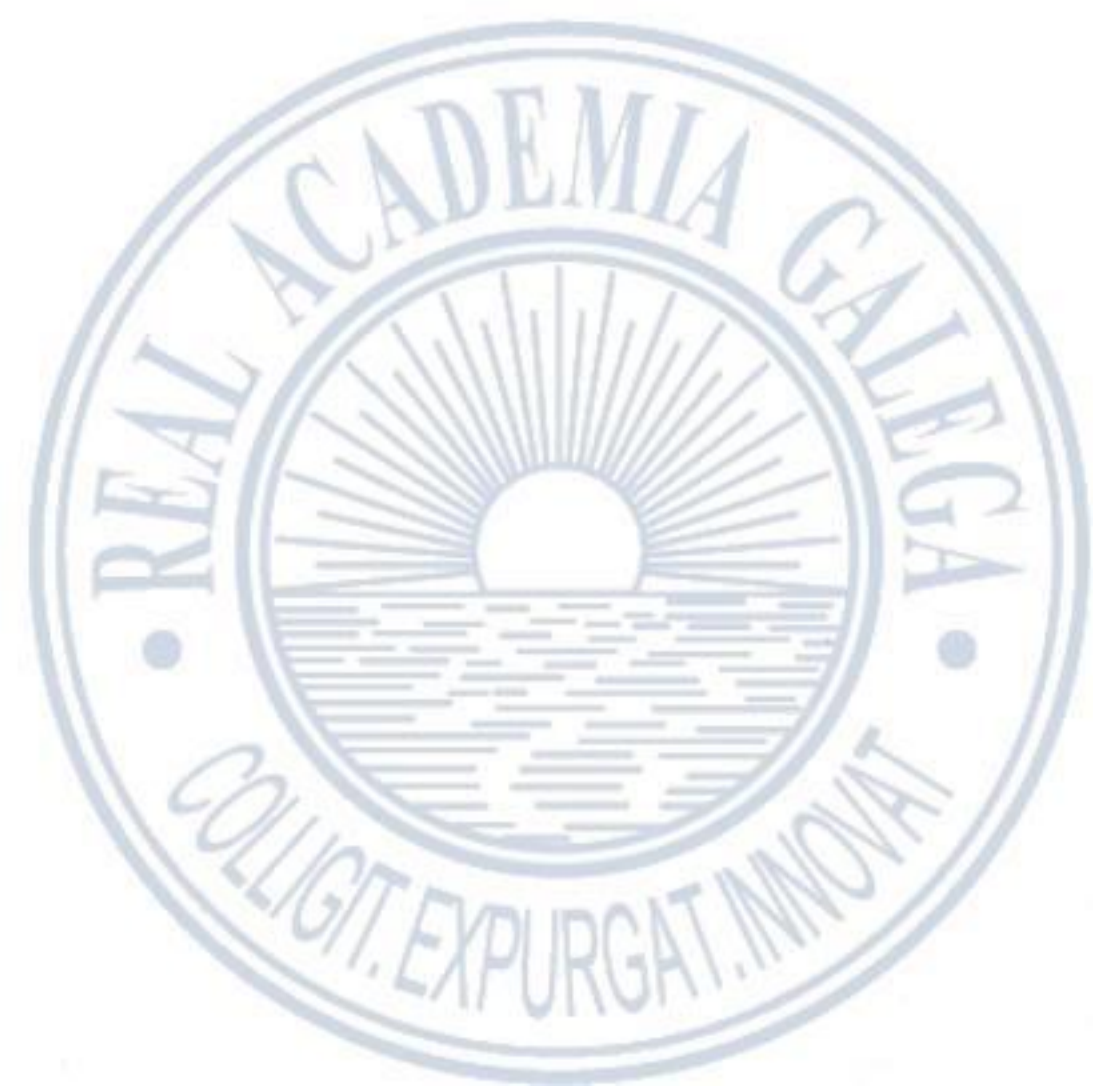


II

Non virxíleco ardor, fogo de frágoa
Qu' estorce o ferro e qu' a segur afía,
E chispas d' ouro sobr' o yunque esbágoa,
D' o corazón me ruba â fantesía.
Nin coita amante, nin firente mágoa,
—Trinos de reiseñol —pon n-a poesía
Quen, frent' ô corso que c' os libres cerra,
Tañe a rebato c' o crarín de guerra.

III

¡Orzán, Orzán, qu' os penascales mordes,
Solt' a madeixa d' as tuas crís d' escuma,
Dalle o teu rebramar ôs meus acordes
Y-o teu rouco balbor â miña pruma!
C' o teu urro ferós quero qu' axordes
'O ceo, qu' envolvéndose n-a bruma,
Ten medo de te ver, xunt' ô prayazo,
Arquexar, epiléutico, o espiñazo.

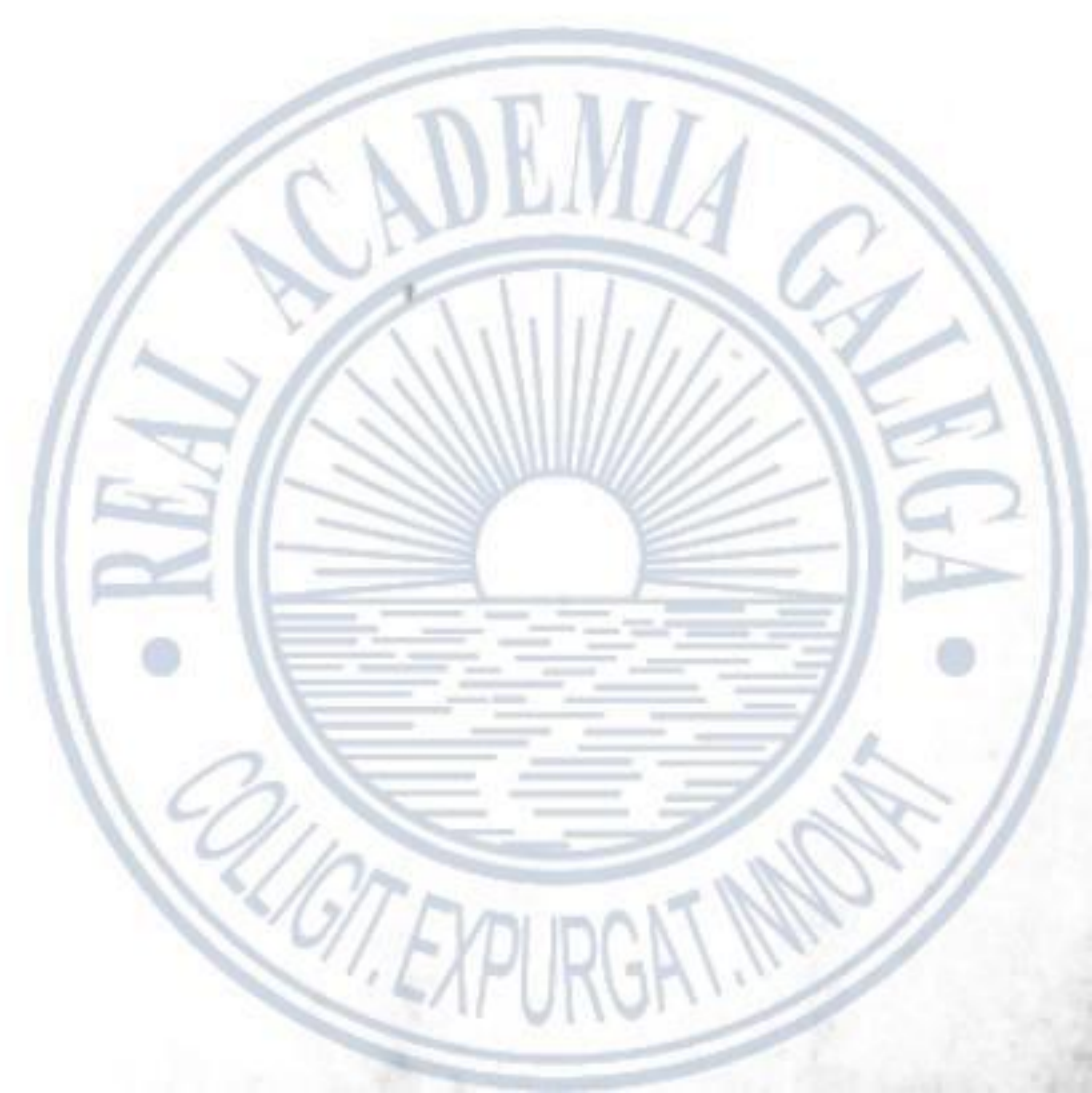


IV

¡Arbre d' historia, qu' orguloso prendes
Dend' o castro ô menhir cofias de frores,
E, sacodindo a ramazón, estendes
Bandada azul de cheiros e coores
Pol-o célteco lar, ond' arrecendes
Entr' as urces monteses d' os alcores!...
¡Pra t' apreixar, apouvigando o vento,
Águias quixera ter n-o pensamento!

V

Veiu com' a nube qu' o huracán axota
Pol-a bóbeda azul n-a primaveira,
E lume e pedra d' as illargas bota
Lostregándolle a luz n-a cabelleira...
Asina surxe, sobr' a inxente frota,
—Manchón de sangue—a grímpol' estranxeira,
Y-as píllaras d' as olas, rebulindo,
Pr' a terra fuxen, d' a traición fuxindo.

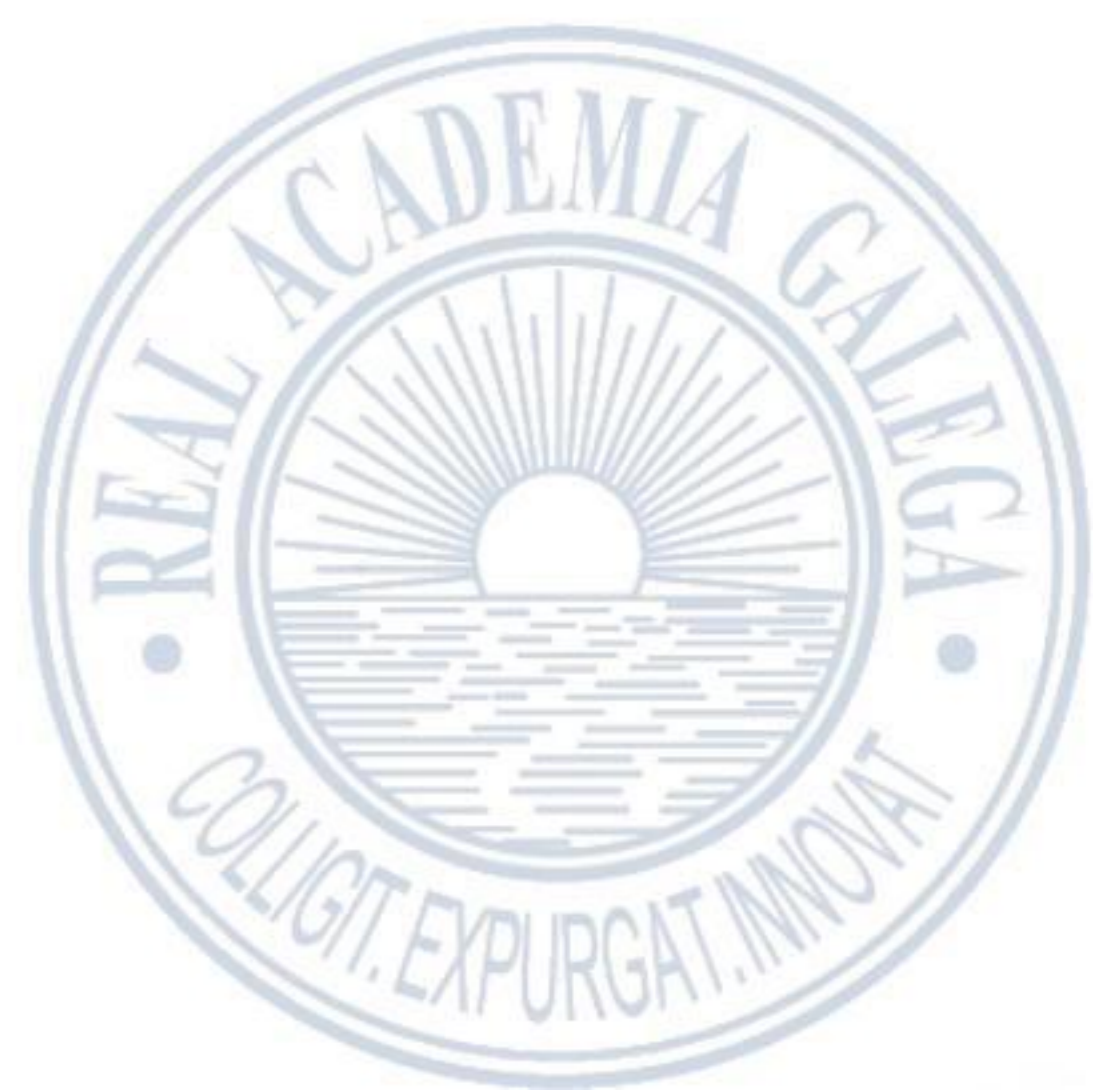


VI

A traición est' alí, turdia, salvaxe,
Sobr' a ponte d' as naves, co-a coroa
D' Ingraterra n-as siés, pra vil-aldraxe
D' o celta que durmita n-a mamoa
Y-erguend' o dólmen e vistind' o traxe
D' a guerra, â guerra, armipotente, voa...
Alí campa a traición, e loce, impura,
A sangue d' a Estuardo n-a armadura.

VII

¿Qué fixéchedes vos pra qu' a venganza
Despechando o arcabuz, o ferro esgrima?
¿Por qué a lexión que, tempestosa avanza,
A mecha ô cebo d' os cañós arrima,
Y-a preixa o astíl d' a relocente lanza,
Y-ôs mortos ll' abre medoñenta sima?
¿É que Dios deixa, con desdé profundo,
Qu' o peso d' unha croa esmagu' ô mundo?

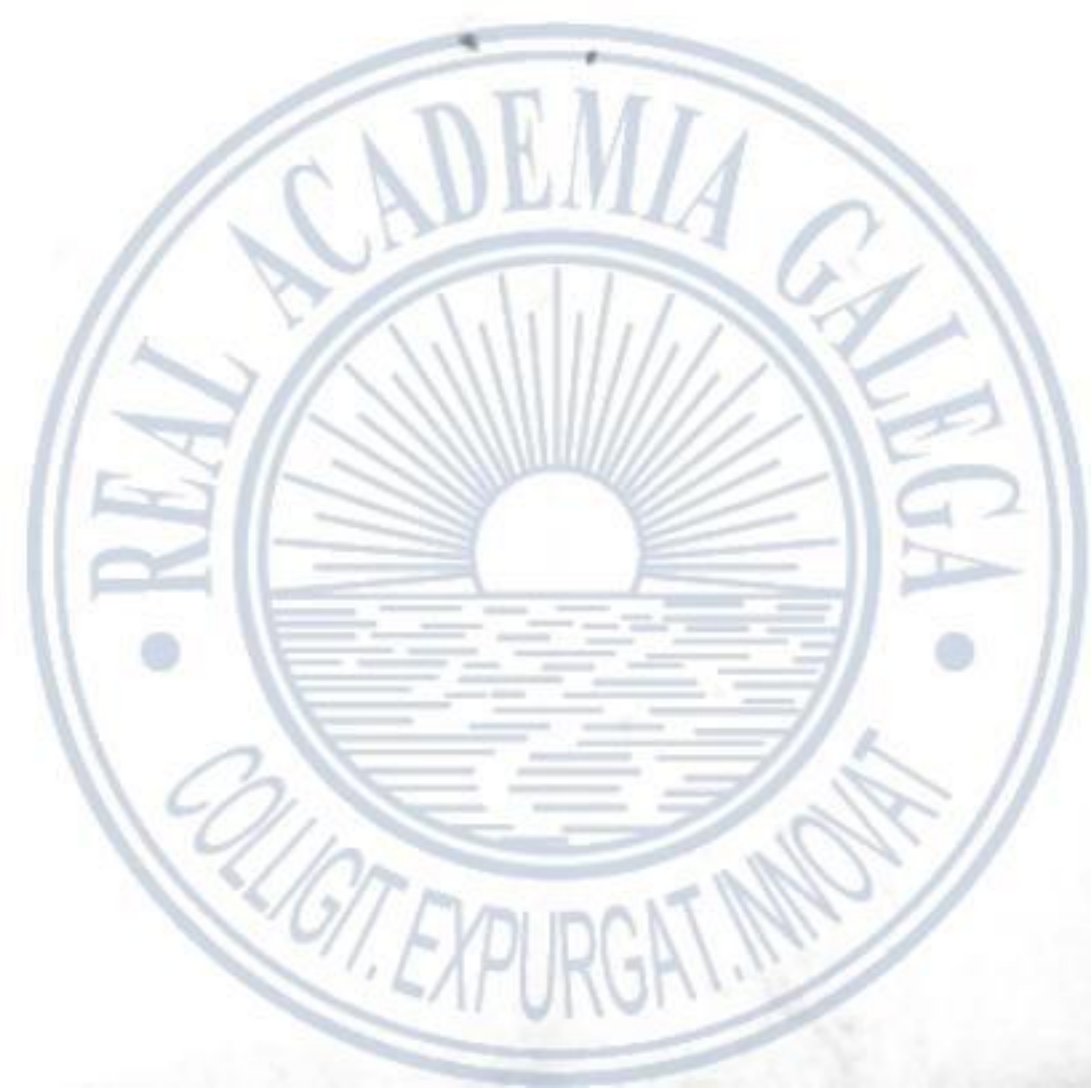


VIII

¡A coroa d' un rei...! Onte, estrozada
D' o sul-ô norte a terra, a costra abría
Pr' engolir a carnaza d' a loitada
E sorber tod' a sangue que caía.
D' o norte ô sul, co-a relampant' espada,
Calros quinto, d' Arxel hastra Pavía,
Desinza os pobos, y-os lindeiros tronza,
E fai chorar ôs Papas de vergonza...

IX

¡A coroa d' un rei...! Onte, n-o leito
Ond' erótico ardor rendíu ô xugo
D' a maxestá rial cándedo peito,
Dend' os brazos d' o rei ôs d' o verdugo
As Bóleyms y-as Howards pasan a eito.
¡Qu' os reises nascen, porqu' a Dios lle prugo,
Pr' embulleirarse n-os charcás d' o vicio
E pra queimar a Cránmer n-o supricio!

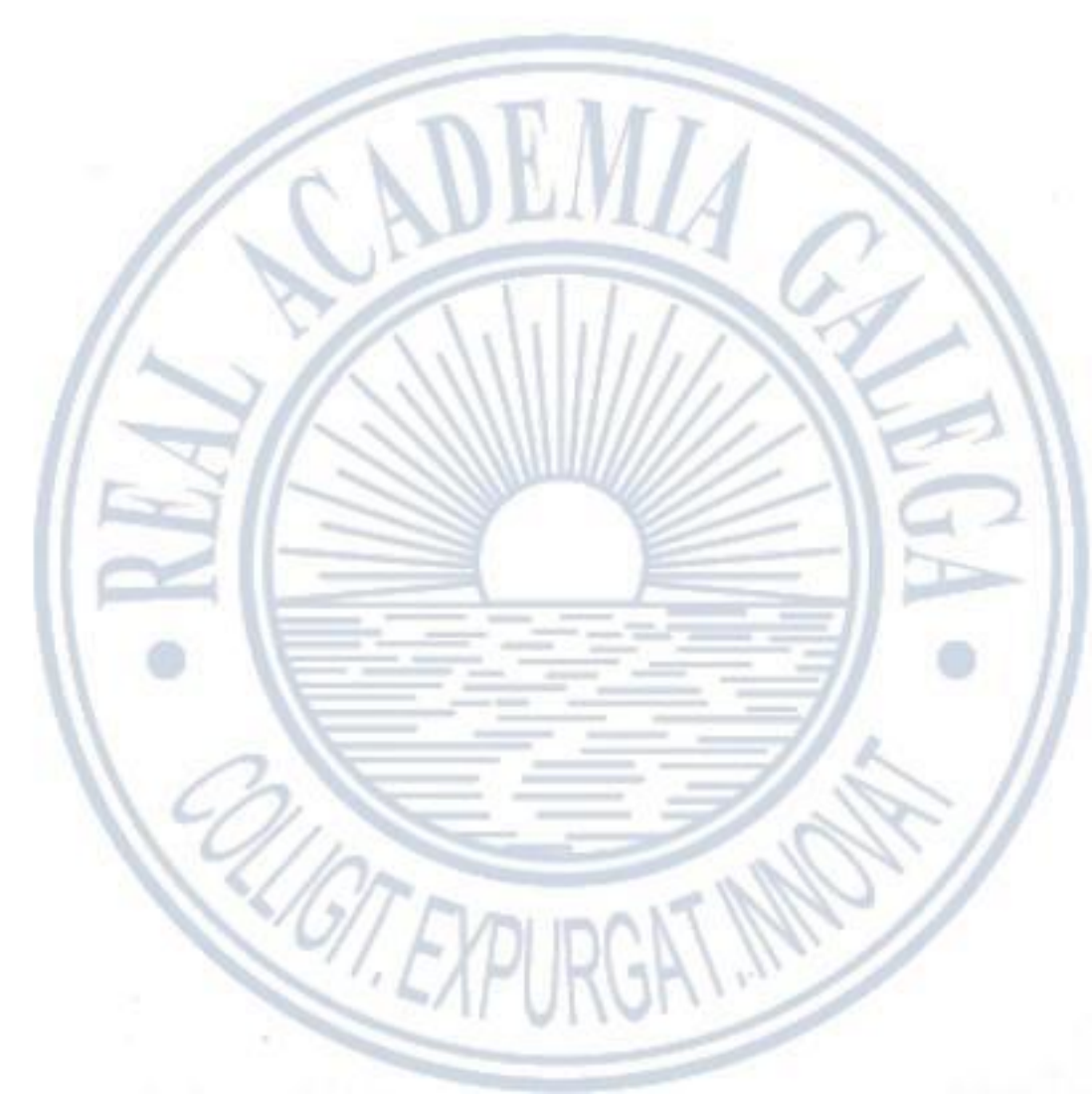


X

D' os ódeos d' os monarcas doéus' España
N-a edá, groriosa pol-o qu' é terrible,
En qu' un rei, pol-os mares, â rebaña
De terra ingresa enzurra unha *Invencibre...*
D' os ódeos d' os chacás rexa pautaña
Pisóull' o corazón a un pobo libre,
Armando d' arcabuz ôs lexionarios
Y-enchend' o mar de pólvora e corsarios...

XI

Europa treme dend' o Volga ô Miño,
Tenebrecen d' horról-os hourizontes,
E, d' as lurpias pasiós n-o remüiño,
Pra pór os vales ô nivel d' os montes,
Terraprenan con mórtol-o camiño
Os monarcas qu' a xiba d' os bisontes,
Baixo o fino torzal d' o paramento,
Levan n-a tenebrés d' o pensamento,



XII

Xoroba sí, que San Quintín e Frandes
Mancilas poden ser, pero non groria,
Que si os que matan máis son os máis grandes,
Non caben tódol-os Caís n-a historia...
Xoroba sí, que d' o Pirene ôs Andes,
O que soilo n-a guerra hachóu viutoria,
N-a carce roin d' os seus remorsos xime,
Que Dios, ond' o home ¡trunfo!, berra ¡crime!

XIII

Xoroba sí, que pr' engriloál-a cencia
E verter, n-a fogueira que crepita
N-as ruas de París e de Frorencia,
Caldeiros d' arquitrán e auga bendita,
É mester ter xoroba n-a concencia.
Xoroba sí, qu' o fanatismo enrita
D' a homanidad' o mar, cego d' encono,
Y-abaixo non nascéu, paríun' o trono.

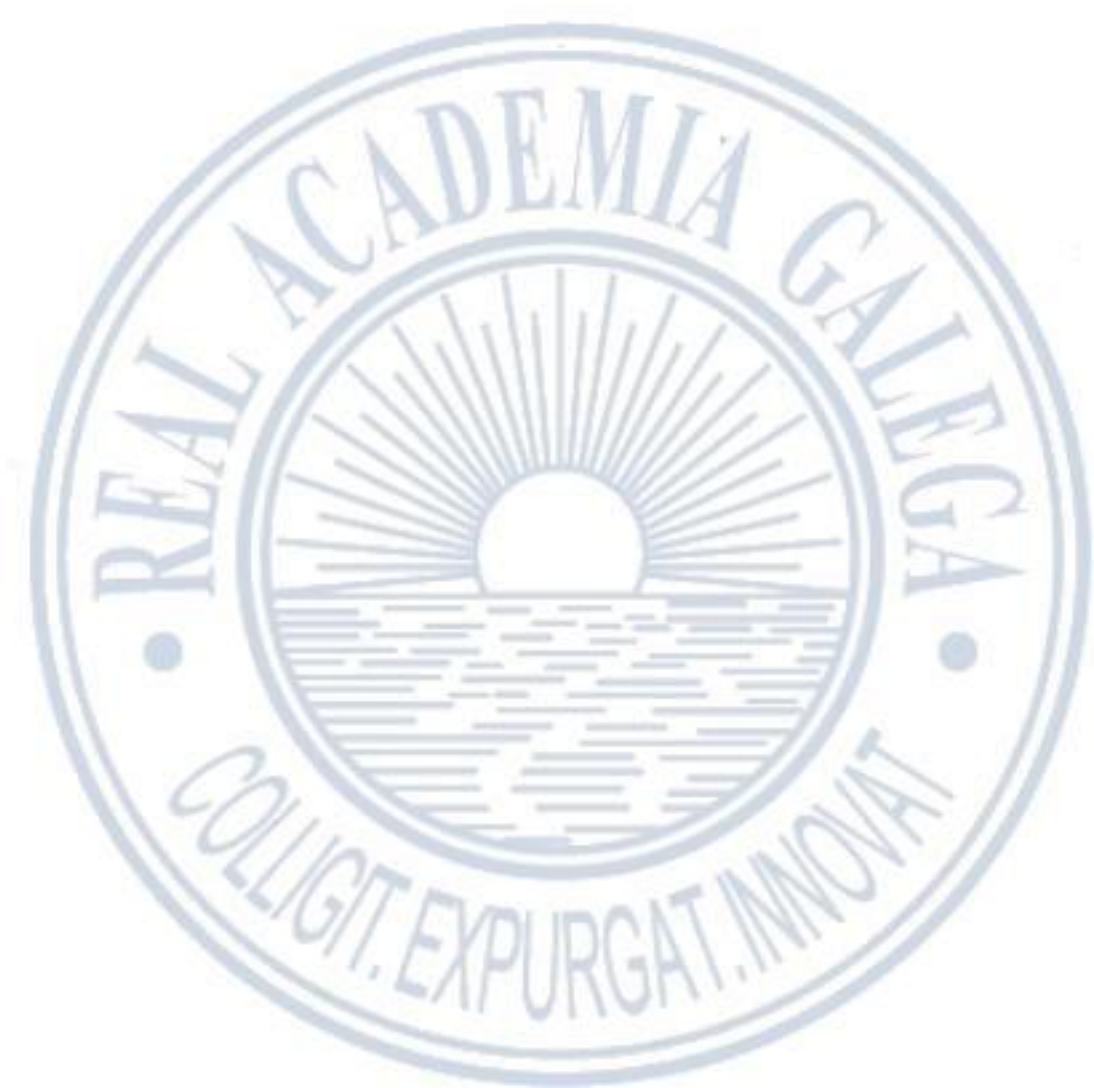


XIV

¡Tí, pobo soevo, pol-o pé gradado
D' o César d' o teu lar e d' o estranxeiro,
Si pr' aldraxes vengar d' o seu *coñado*,
Y-encher ô rei, seu *primo*, de bulleiro,
Bot' a ingresa Sabel ô mar crespado
A nao qu' axorda o pelotón guerreiro,
Fáille frent' â traición, tés que vencela;
O teu lar é a tua pátria. ... ¡A defendela!

XV

O día alborexóu... Escachoantes,
Rompen as olas n-os pretís d' o muro,
Y-asomellan manadas d' alefantes
As albionenses naos n-o mar escuro...
Franxas de nebra ond' esprandor dinantes;
Onde risos de paz, béleco xuro;
As airexes, bastiós; a cruz, almea,
Y-as pregarias cantígas de pelea...

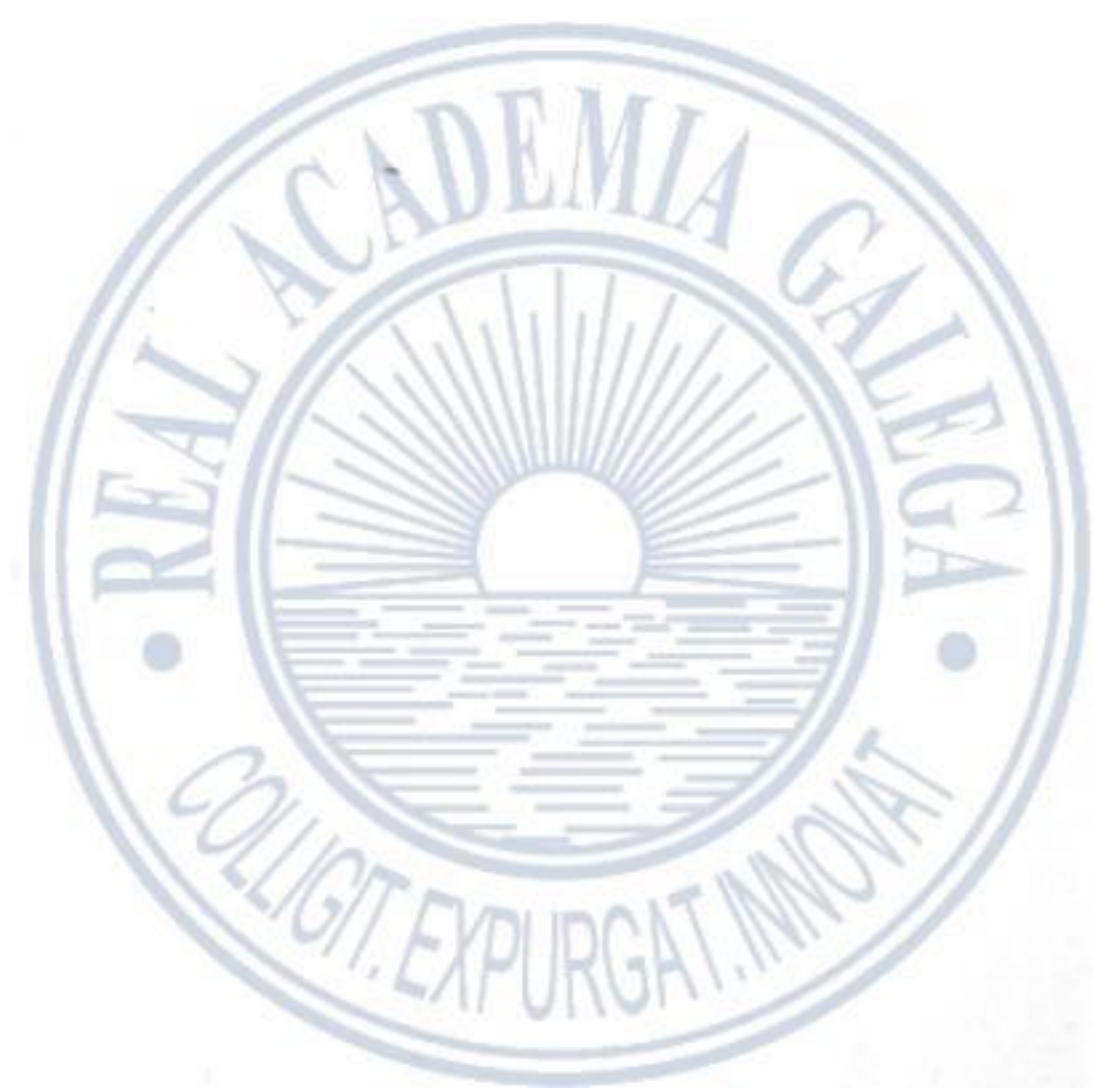


XVI

Ceiban urros de morte n-os espazos
D' os inhiestos cimborreos as esquilas,
Lostregan, ô ferir, os navallazos
E d' ardidos leós éenchens' as filas.
Xa sobran corazós e sobran brazos
Pra blander as flabercas y-esgrimilas...
¡Xa sobran, patria, fillos pra vengarte,
Beizos pra te laudar, héroes pr' honrarte!

XVII

Pol-a terra y-o mar cinguen de lume
'A cibdá, que rebole y-algueirea,
O bretón, qu' a asoballa dend' a cume,
Y-a nao que, dend' o golfo, a bombardea.
Arrebuxada entre cendás de fume,
'O renxer d' o bastión que se pandea,
O ferro deixa, arrecadando a pala,
E metrala devolve por metrala.

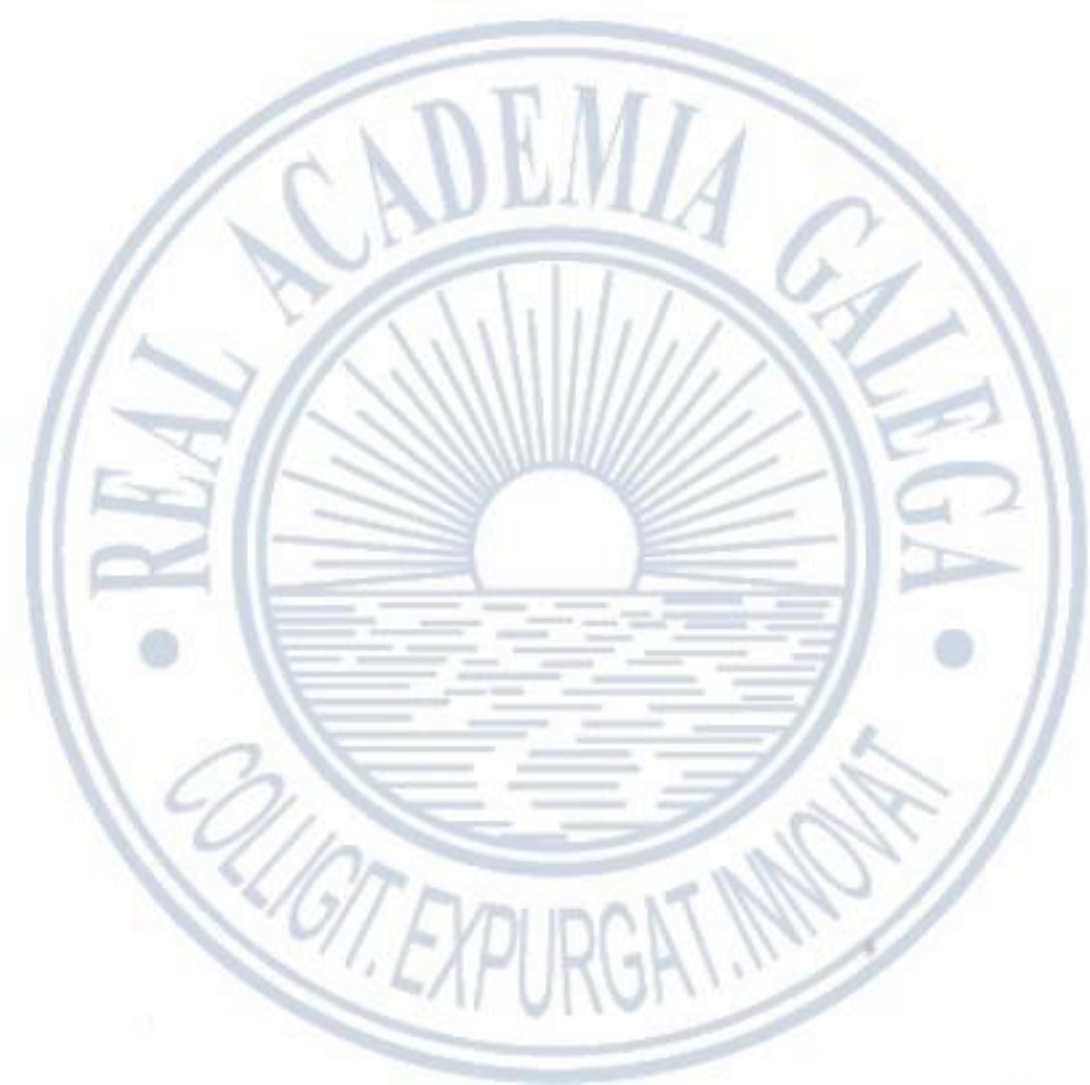


XVIII

Ronda Nórris, n-aceito, as casamatas,
E d' o mar, n-os revoltos turbelinos,
O pirata máis grande d' os piratas
Y-o marino máis grande d' os marinos,
Despena sobr' a Cruña as cataratas
D' o promo d' os cañós isabelinos.
¡Drake est' ali, manífico, tonante,
Sobr' o lombo d' o mar, feit' un xigante!

XIX

É d' os nautas a fror, o qu' a bandeira
De Xaxonia portóu d' o sul-ô norte;
O que reise se víu, n-a nao guerreira
Que leva ôs paus enguirnaldad' a sorte,
'O croalo en Deptford Sabel primeira.
Nin houbo ferro que lle dese morte,
Nin fazañas a qu' él non s' estrevese,
Nin loita fera n-a que non vencese.

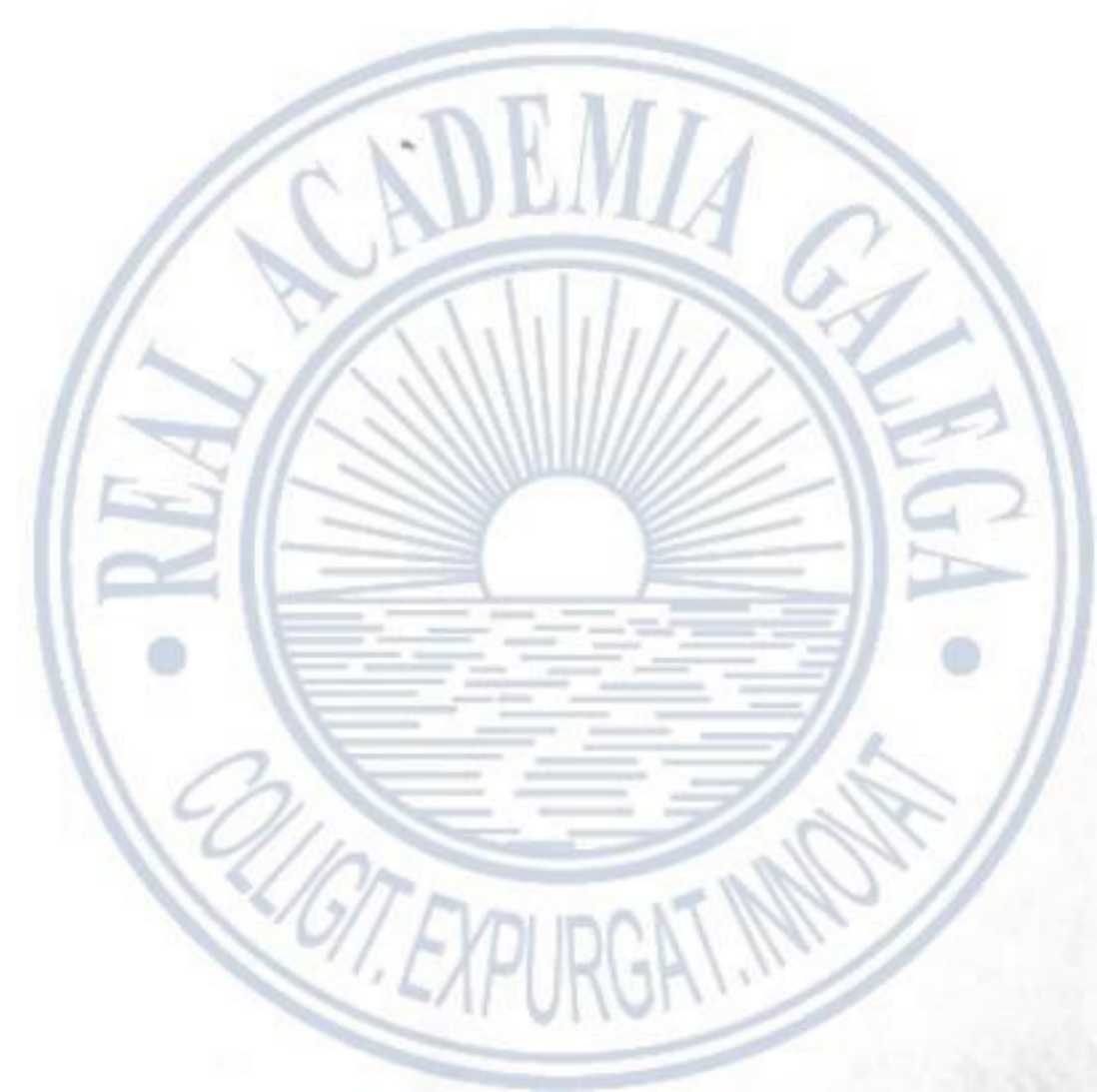


XX

Drake est' alí, n-o mar, ardend' en bríos,
Ollando, ô lonxe, as frolecentes lombas,
N-o medeo d' unha selvia de navíos
E de pé sobr' un cúruto de bombas.
Tén n-o mirar os lostregantes fios
De luz d' a fouce d' abordaxe; sombas
D' o atardecer n-a maxestosa frente;
Brazo d' Aquiles, corazón valente.

XXI

¡Non importa! Diant' él, amuralada,
Firme pra resistir, rexa pr' a loita,
De fume e de loureiros coroadada,
Afeita â sangue y-ô martireo adoita,
Cal tenrísima cántiga de ruada
O tronar d' os cañós a Cruña escoita.
Os ollos de pavura non remela;
Sabe qu' hay que vencer... ¡y-o trunfo é d' ela!



XXII

¿De qué sirven as naos ond' acobexa
Un rebano de tigres pr' estrizalas?
¿De qué val a lexión onde s' envexa
'Os que can, combatindo, n-as muralas?
¿Qu' importan os ardides d' a estratexa
Onde poden os homes máis qu' as balas?
A ola non desfai o promontorio;
¡Drake non chega pra vencer a Osorio!

XXIII

Xa conoce o pirata ôs teus guerreiros;
Xa o fixemos fuxir, a cañonazos,
Como fuxen en bándol-os xilgueiros
Cando sinten o trono n-os espazos.....
Xa sabe qu' ond' están os teus aceiros
Non se pode vencer a arcabuzazos.
¡Con rábea pensa, ô reloitar cuntigo,
N-os muros de Bayona e n-os de Vigo!



XXIV

E cré ver a Sarmento n-o baloarte,
Y-ô prócer soevo, de sonada alcuña,
C' o rexo cinguidor d' o talabarte,
Sobr' a torre máis alta d' a Coruña,
Prender n-a cruz o célteco estandarte.
Pacheco é xefe, com' entón Acuña;
Non-os esqueces tí, non t' esqueceron;
¡Volveránte vencer cal te venceron!

XXV

¡Qué ferir! ¡Qué loitar! ¡Qu' argarabía
De maldiciós e alayos n-a trincheira!
¡Qué montañas de pólvora n-a ría!
¡Qué mastíl de cadavres pr' a bandeira!
De morrer e trunfar ¡qu' horrendo día!
Pra matar e morrer ¡qué borracheira!
Pra fazañas homérecas ¡qu' asunto!
Pra feitos saguntinos ¡qué Sagunto!

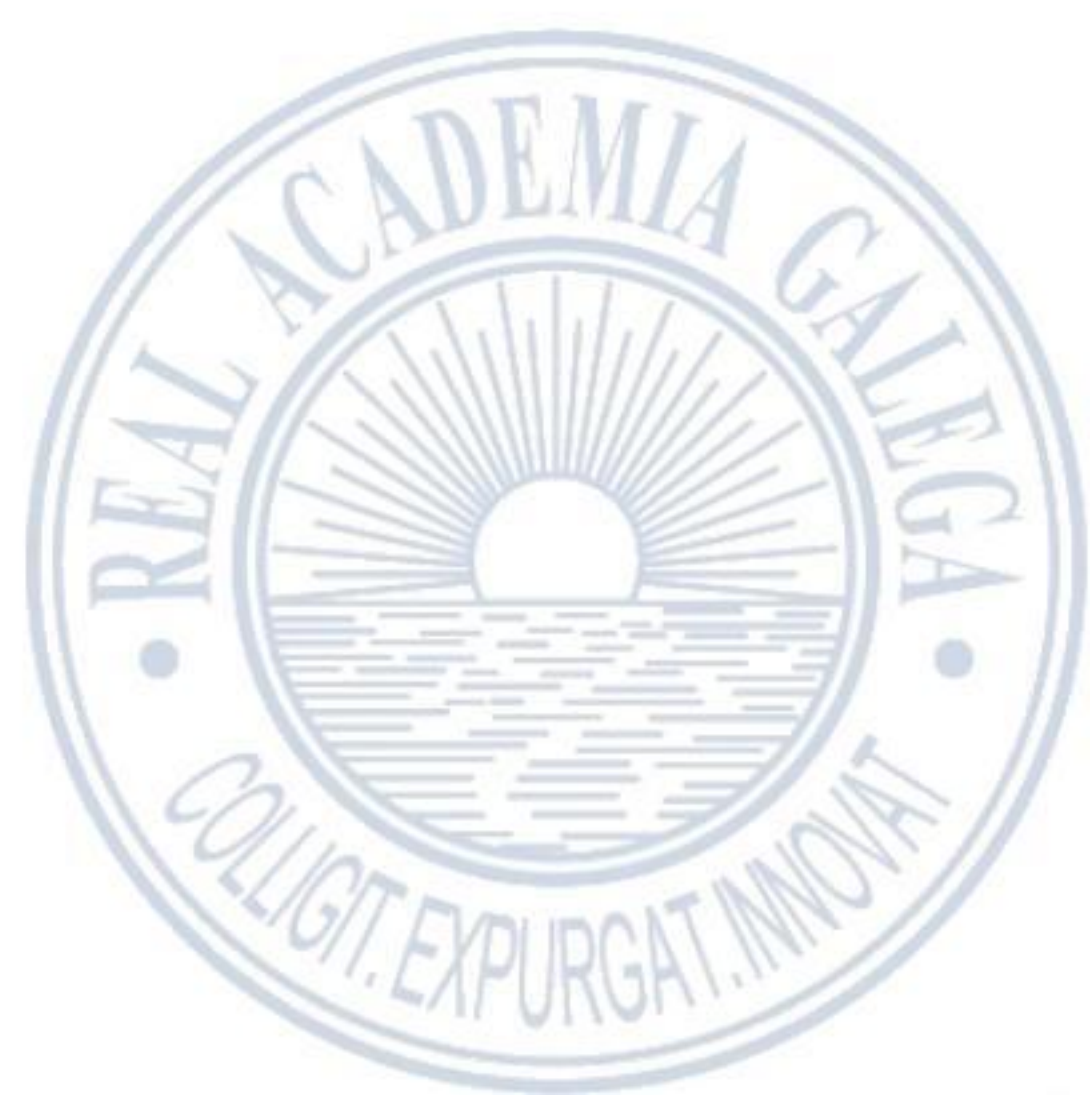


XXVI

A noite é trégoa, pero non remate
D' o sanguento festín; co-a nova aurora,
Alcéndese o volcán d' outro combate
N-a cibdá e n-o subúrbeo, drento e fora.
Seis días dura o cerco, e non s' abate
O pendón coruñés nin unha hora...
¡Y-en seis días, con nervo e picaraña,
S' un mundo non, desfáis' unha montaña!

XXVII

Nórris é a destrución. Por onde pasa
Nin arbre deixa en pé, nin chouza erguida;
Si non pode matar, queima y arrasa,
E si mata ninguén queda con vida.
A quentura vourás en que s' abrasa
Desfoga n-a vellez esmortecida,
N-a triste nai, n-a vírxe sedutora,
N-o berce ond' a inocencia canta e chora..

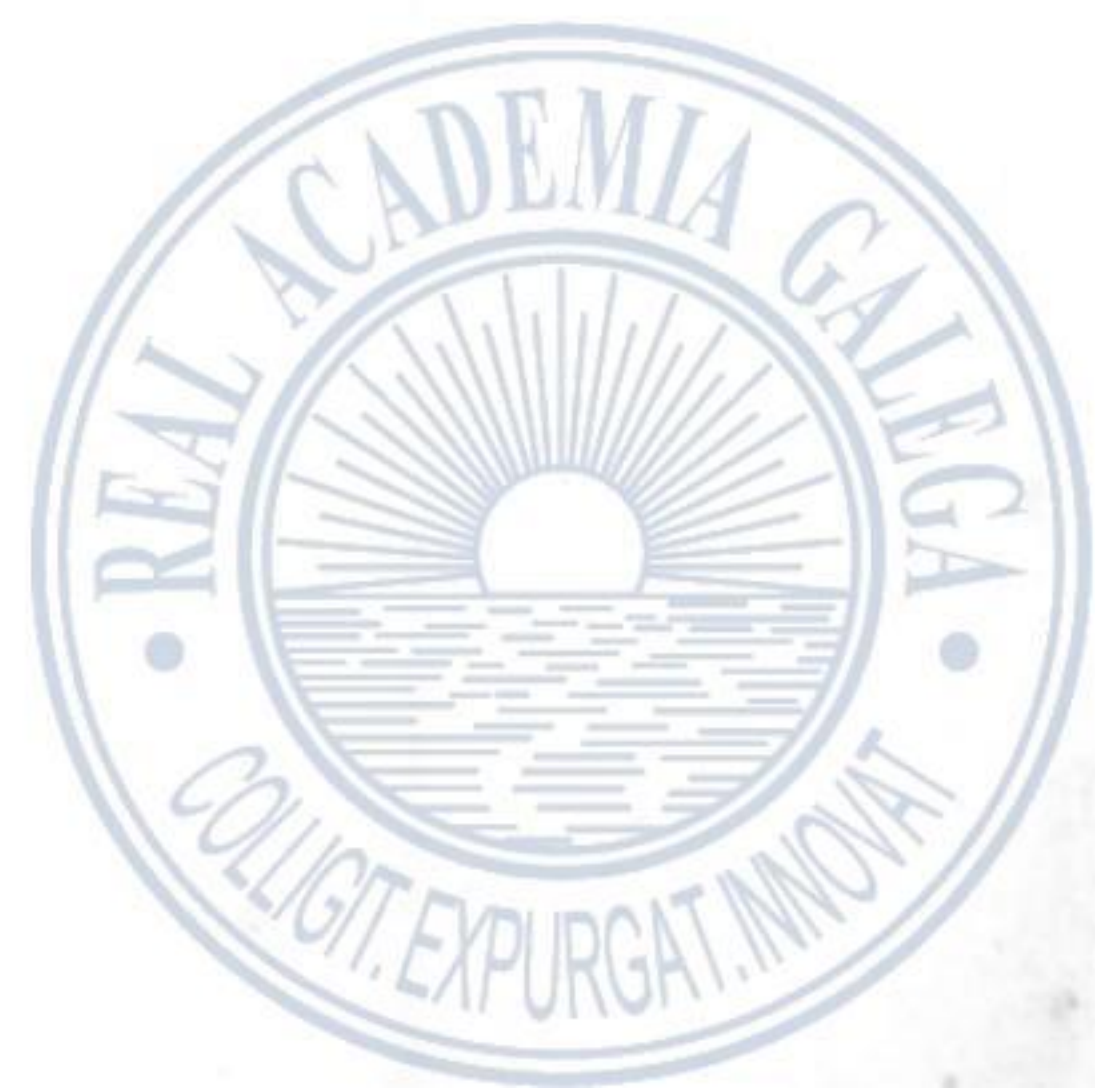


XXVIII

Nórris é a destrución; murch' a frolesta,
Erma o chau ô gradalo co-as pautañas,
Fai d' o roubo pracer, d' a morte festa,
D' a airexe polvo e cinsa d' as cabañas,
Cal si levase víboras n-a testa
E un nideiro de sapos n-as entrañas...
N' hay perdón nin coartel pr' a su cuchila;
¡D' o Norte veu e gomitóuno Atila!

XXIX

Cad' anaco de greba canquistada
Por soevos ou bretós, custa un rimeiro
De mortos e de sangue unha riada,
Que s' é firm' o cruñés, firm' o estranxeiro.
N' hay espírito qu' esmaye, mau cansada
D' esgrimir o machado nin o aceiro
Lostregador qu' onde s' asesta esmuiza,
Nin léngua que n-increpe ou non maldiza.

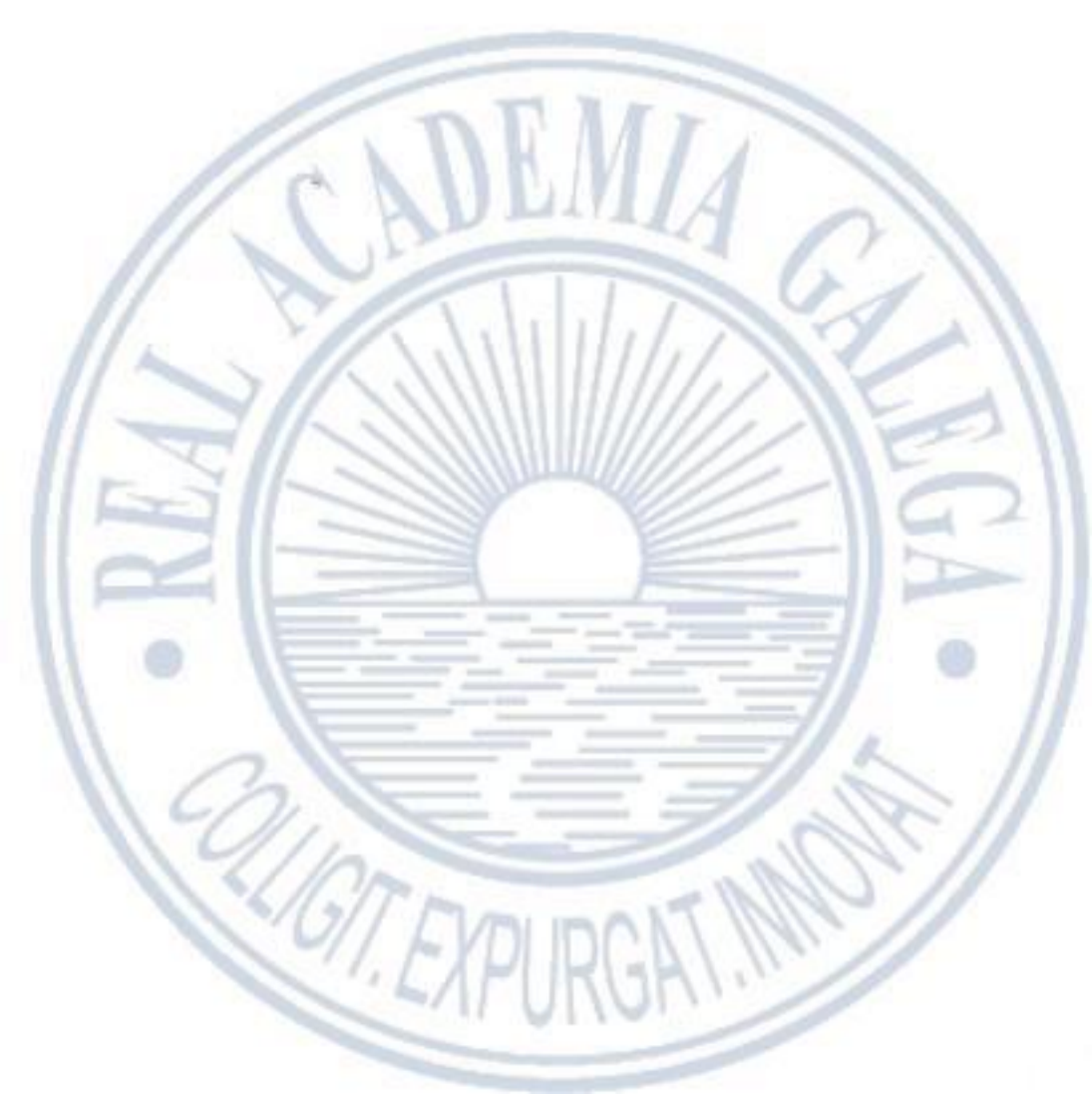


XXX

Entr' a saco Norris d' os pescadores
N-o legre lar, risoño y-esquecido,
Que nin ten muralós por cinguidores
Nin está d' aspilleiras goarnecido.
Os cadavres pisóu d' os defensores
As poutas ô poñer n-o seu enxido.
¡Vinte mil contra cen!.... ¡Así ganaba
Os loureiros Norris cando trunfaba!

XXXI

A Cruña sempr' en pé, firme e soberba,
Sin tremer nin cair, d' a patria imaxe,
Rubida ô Sinaí, diosa e non serva,
Arrulada d' o mar pol-o oleaxe...
Embestíuna cen vécel-a caterva.
E cen veces, oubeando de coraxe,
O invasor recüóu, enforecido,
E de medo e vergonza esparecido.



XXXII

Ferve o pobo cruñés; esborrallados,
Os lares cán con balboroso estrondo;
N-as pedras d' o mural, apiñocados
D' enrib' abaixo, e d' os pretís ô fondo,
Enracímans' os cubos de soldados
E Cís, n-os terraprés, surxen d' abondo.
A metrala n-os aires asubía,
Reventan os cañós, é noite o día...

XXXIII

Chega ô muro Norrís, y-abrindo as alas
D' a lexió sítadora, o muro cerca,
Pro están altal-as torres pr' escalalas,
Y-está n-elas a morte, e non se merca
O dereito d' entrar máis que con balas.
¡Pra rendíl-a cibdá, n' hay loita terca
Qu' abonde, nin bombardas, nin ataques,
Nin navíos, nin pólvora, nin Drakes!

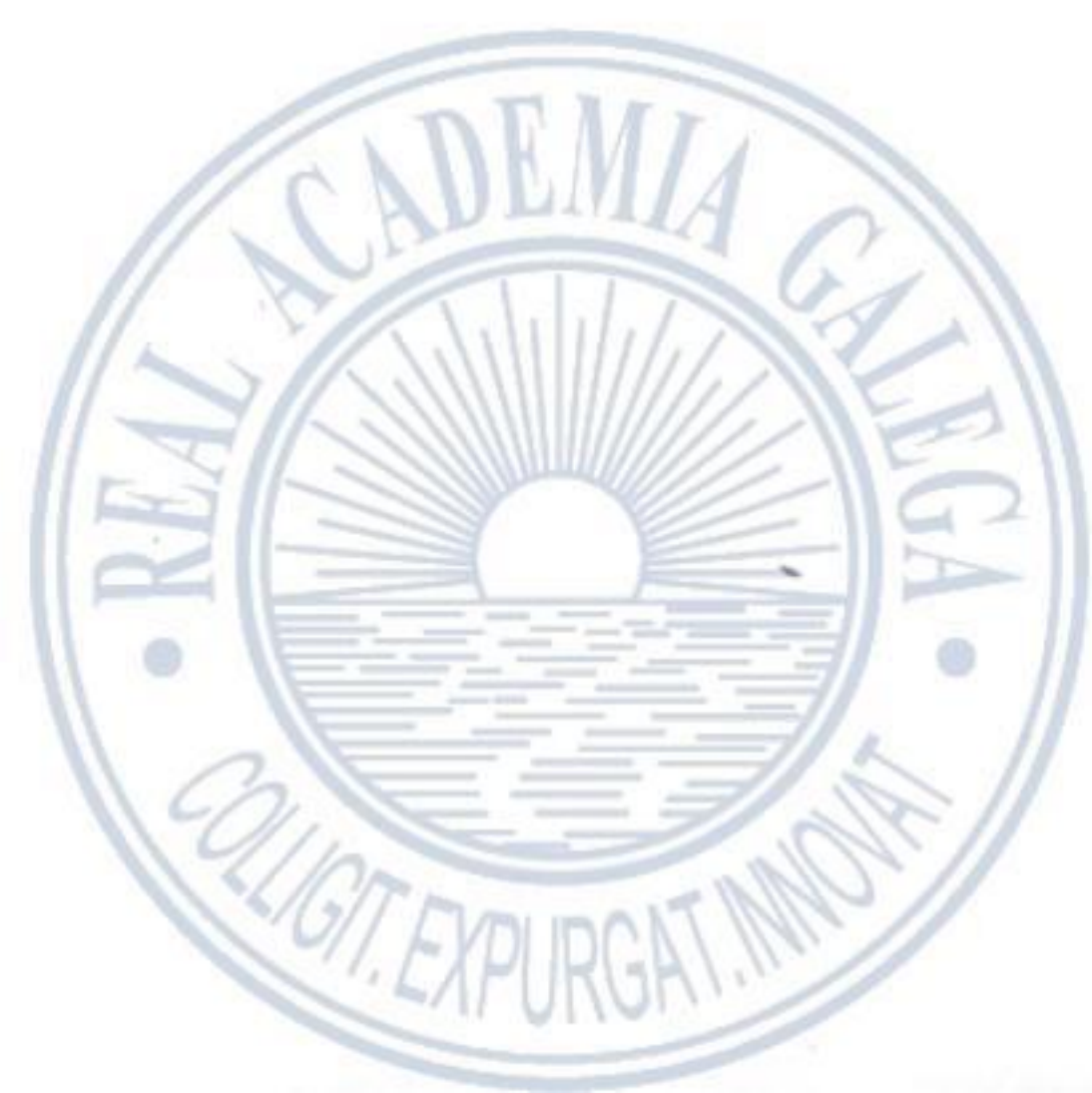


XXXIV

¡Seis días de loitar! Ninguén ocioso
S' amostra n-o rubumbio d' a pelea;
Quen falta n-a murala, está n-o foso,
E quen falta n-o foso está n-a almea.
O brazo d' a muller, agarimoso,
É brazo de titán cando guerrea;
O seu peito coraza, a vos tremente
De dulce rola, silbo de serpente...

XXXV

Vel-alí combater, a crencha solta,
Marciál-o porte, enforecid' a ollada,
En fume e sangue e labareda envolta,
Guindando a pica e recollendo a espada,
Altiva e nobre e pra morrer resolta
'O pé d' o parapeto ou n-a avanzada;
¡Eponina de frent' a Vespasiano,
Branca Rossi n-os muros de Besano!



XXXVI

Vel-ali combater; non asosega,
Bot' â rés os penedos, e derrumba
A morte sobr' o ingrés qu' audás s' achega
'A tapia e que n-a tapiaalcontra tumba.
Ven e vai, axirxilla, o pano prega
Sobr' o corpo xentil, y-a fouce arrumba
Cando, farta de sangue, cae n-a iliorta
Pra non erguerse máis... ¡por que cae morta!

XXXVII

¡Pra qué falar de femias espartanas
Ond' están as mulleres coruñesas?
¡Pra qué cantar os trunfos d' as estranas
Si temos acarón os trunfos d' *esas*?
Non é unha, son cen, loitando ufanas
Contr' a bravura d' as lexiós inglesas;
Non é unha, son cen, as que n-a historia
Teñen por sacro altar, o altar d' a grorial!

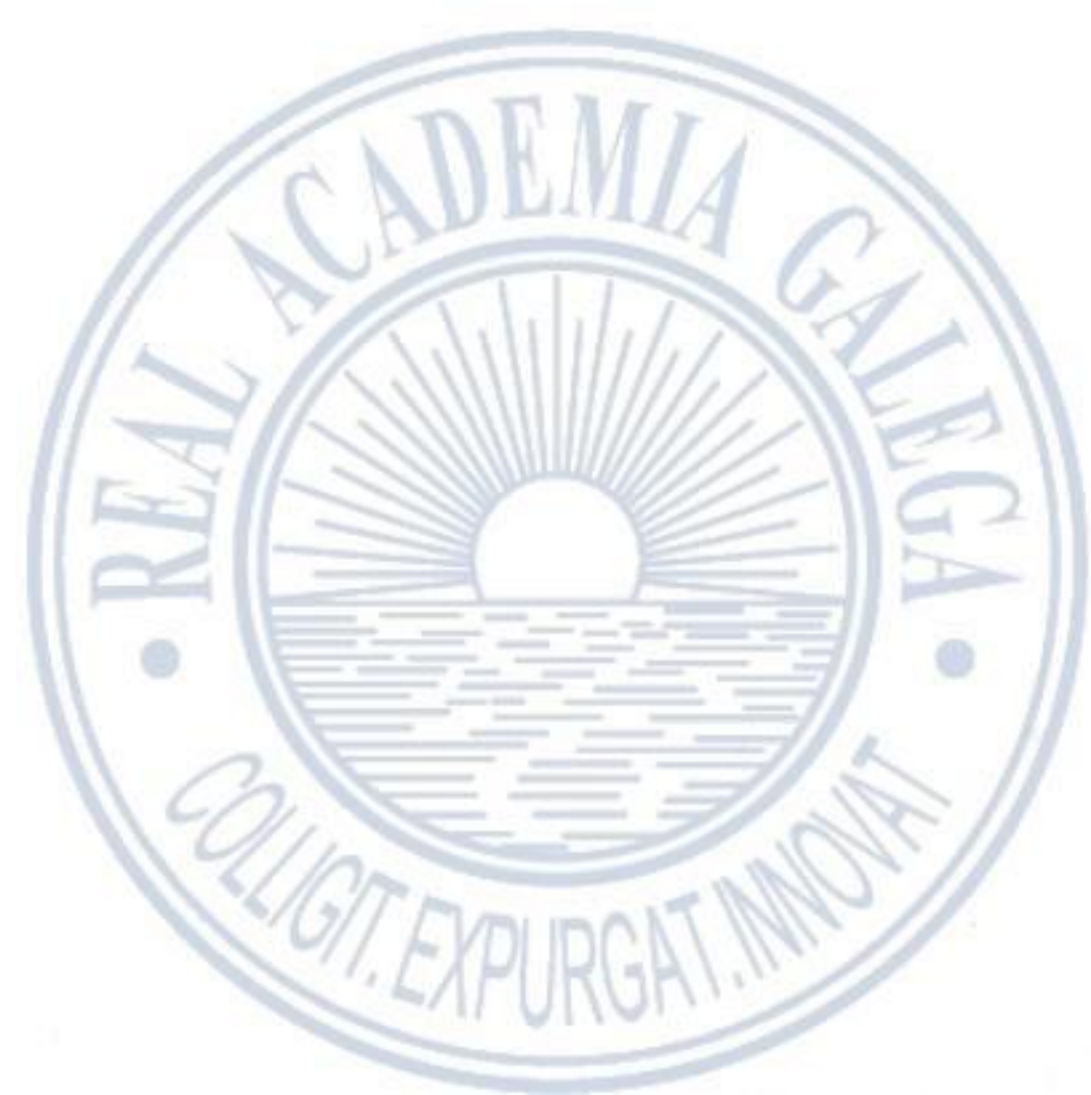


XXXVIII

Escoa d' os qu' esmayan, d' osferidos
Bondosas nais, d' o loitador escudo,
Abrouxan con guerreiros alaridos
'O ingrés que, cego y-acorado e mudo,
Sint' aquel ulular n-os seus oídos
Entr' estrépeto d' olas, e un saudo
Maxínase qu' o mar y a terra fanlle
'As que, con ser mulleres, medo danlle.

XXXIX

¡Seis días de loitar! Vans' estreitando
As filas contr' os muros, e redobra
Os seus ímpetos Nórris, enroscando
'As tapias coruñesas unha cobra
De picás e cañós; trapexeando,
O lenzo ingrés n-o mástil se desdobra,
E d' o asalto, n-a rexa arremetida,
Estremécese o mar co-a sacodida.

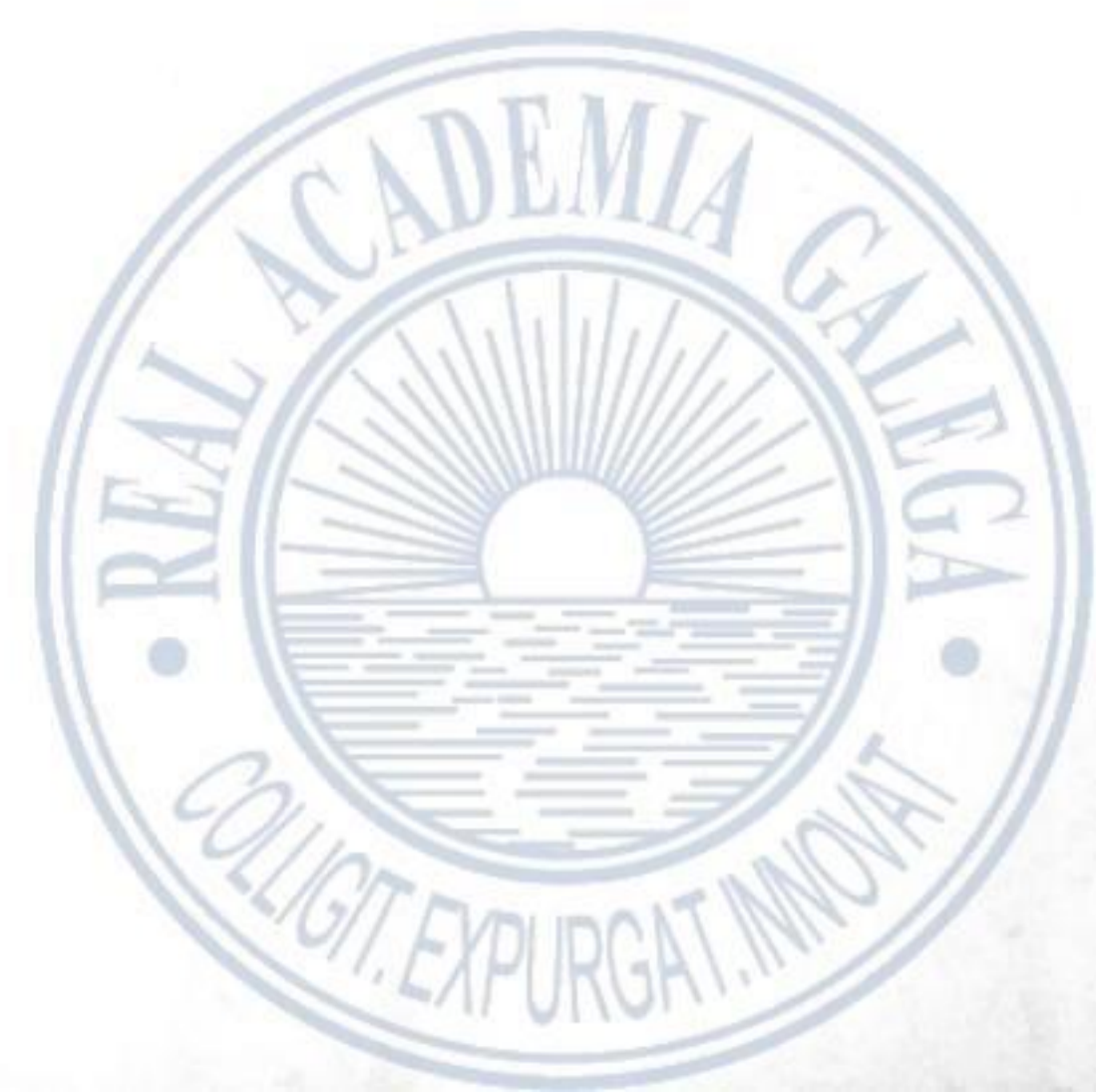


XXXX

Reprégas' o invasor; o campamento
É cráter de volcán, forno e fogueira;
Pr' asaltar outra vez, sóbrall' alento
'O ingrés y asalta com' a vez primeira.
De novo, ensanguentado o paramento,
Nórris vai d' a vanguardea n-a dianteira,
E de novo rebota n-as muralas
Un diluvo de pedras e de balas...

XXXI

Ninguén falta n-a cerca. Aparellados
Pra morrer todos xuntos sin rendirse,
As mulleres arengan ôs soldados
E deprenden ôs nenos a batirse.
De pé n-os matakás esnaquizados,
Aturuxan e cantan pr' aturdirse
Y-abrayar c' os seus cantos ôs ingreses,
Arborando o arcabuz, os coruñeses.

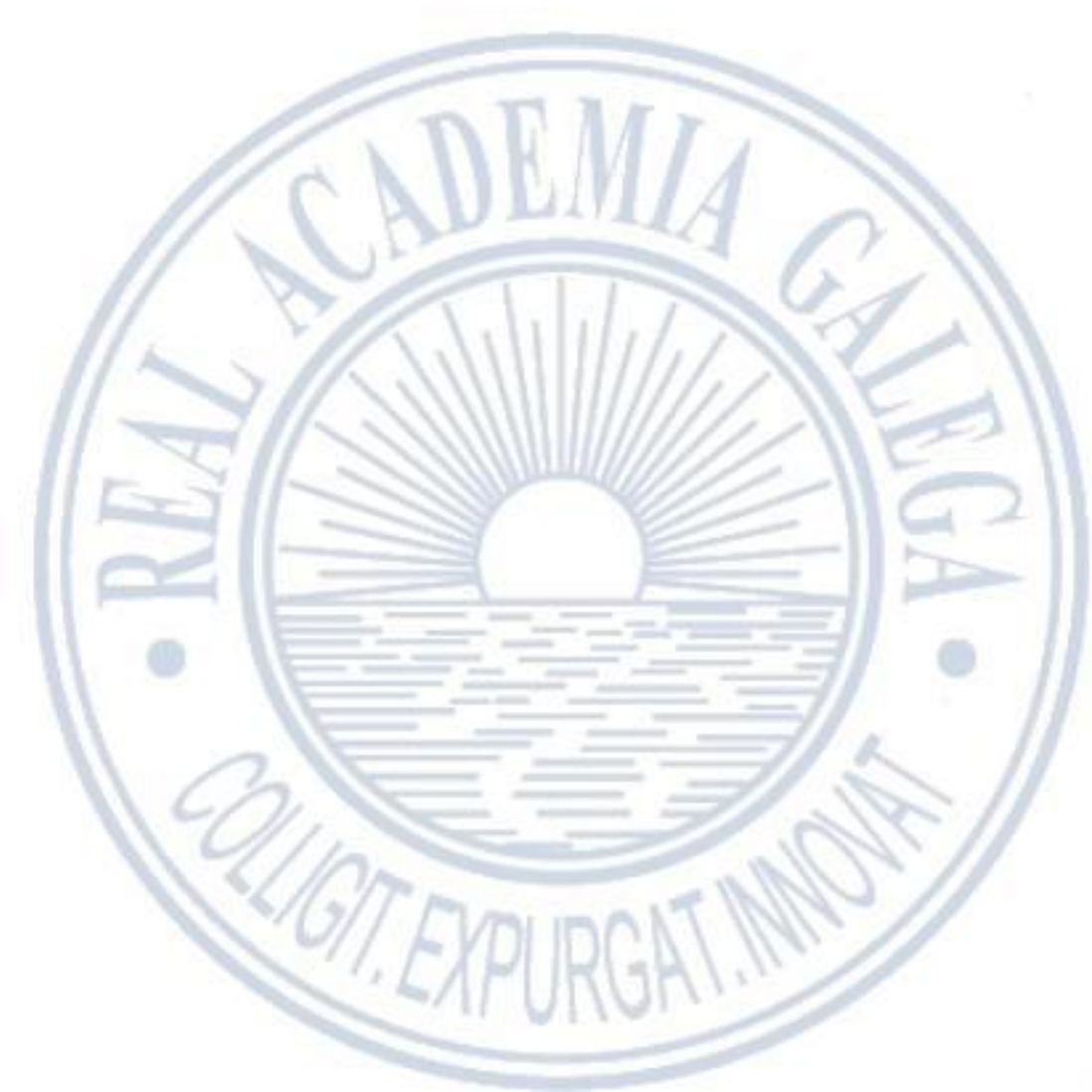


XXXII

D' almeyares de mórtos trál-o abrigo,
 C' os cañós esmoilando ôs sitiadores,
 Arrabuñan as pedras y o formigo,
 E todo abaixo ven pol-os tambores
 D' o mural, d' Ingraterra pra castigo,
 E pr' aldraxe d' afoutos invasores.
 O muro renxe, e cae; per' outro muro
 De corazósalcontran... ¡y-é máis duro!

XXXIII

—¡Atrás, atrás! Si reventóu a mina
 Y-a murala caíu, guindad' a mecha;
 ¡Corpo a corpo a loitar!—unha heroína
 Ruxe e trona, e, voando com' a frecha,
 E máis grande qu' a prócer numantina,
 Cega d' indinación, campa n-a brecha.
 ¡É Xúpiter, armíxero, iracundo!...
 ¡¡Pr' erguerll' un pedestal, fai falt' un mundo!!

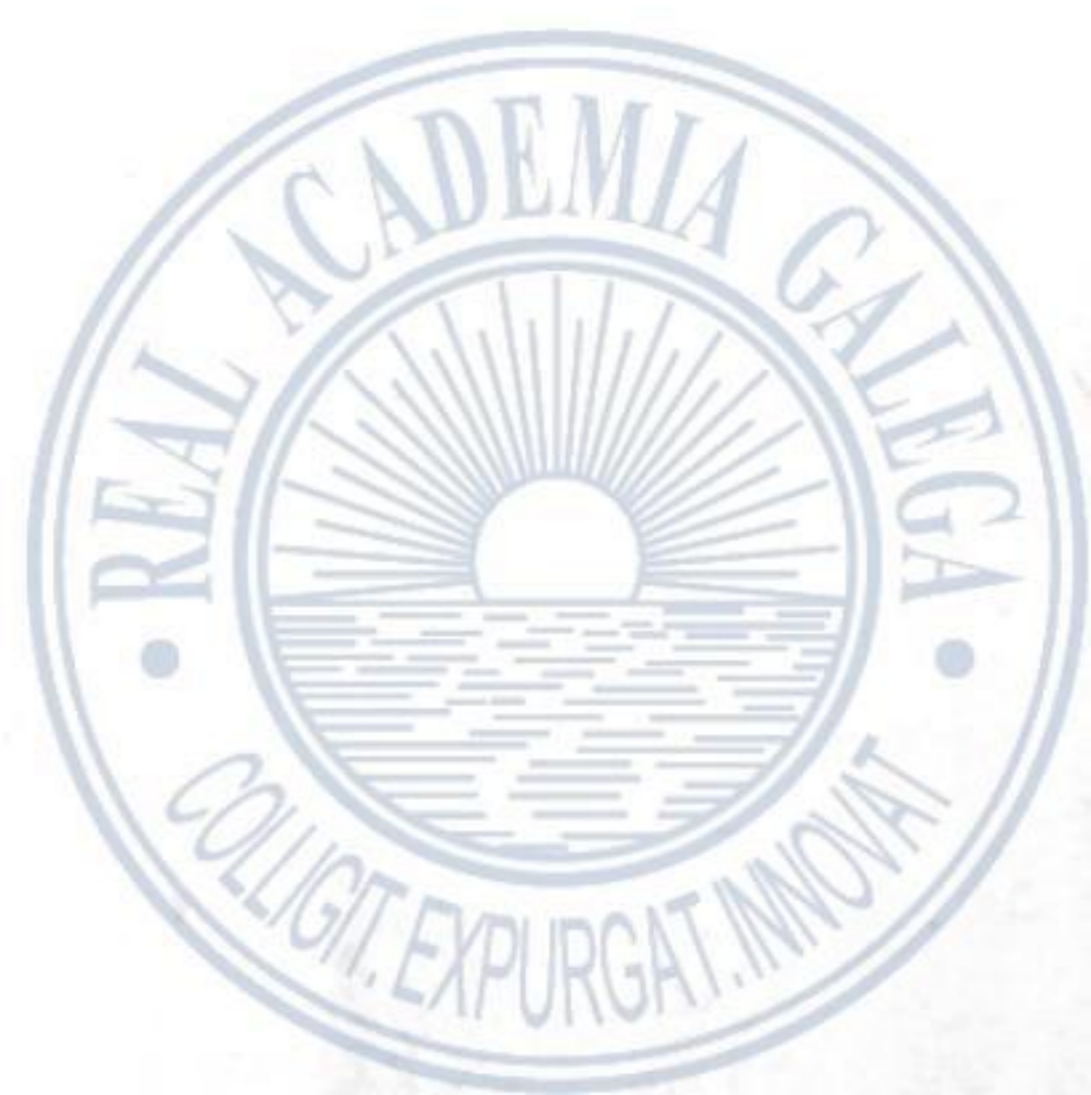


XXXIV

Trás ela sán, alud que se despena,
Huracán que d' o ceo se desembarra,
A muller que resopra com' a hena
Y o alcides vengador que brand' a marra.
N-a loita de xigantes que s' empena
Un pelotón n un pelotón s' engarra,
Y-ô ferirse, rabeosos, un outeiro
Deix' alí de cadavres o estranxeiro.

XXXV

¡Esforzada muller! Xunt' a bravía
Costa d' o mar, n-o penascal inxente,
Rach' as néboas espesas, y-escudría
Co-as olladas as sombras d' Oucidente.
E si ves framexar, n-a lexanía,
Sobr' un barco, unha grímpol' insurxente,
E qu' un traidor o seu puñal cravuña,
¡Volve ser a Semíramis d' a Cruña!

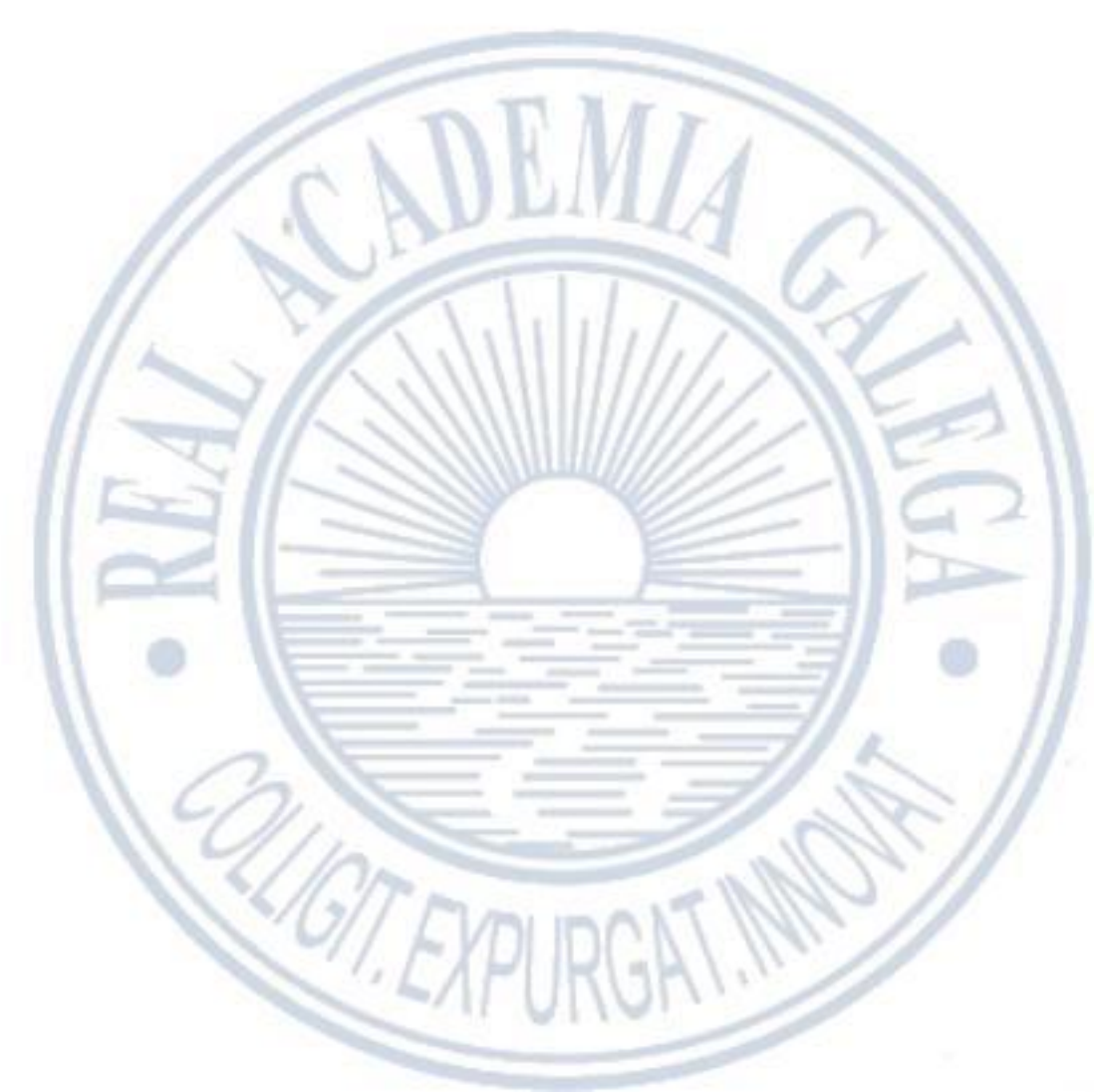


XXXVI

Outra vez n-as muralas quero verte
Entr' a sangue y-os mortos envolcarte,
Y entr' as pedras d' os cómaros erguerte,
Y-entr' os bélicos hinos alritarte,
Sin Norrises qu' abonden pra vencerte,
Nin metrala que chegue pra matarte,
Nin bronces onde quepia a tua viutoria,
Nin luz de sol pra te cubrir de gloria.

XXXVII

¡Cantái o triunfo —pr' o que vence, aurora,
E pr' o vencido noite ennubarrada—
D' a Coruña, ¡a Numancia trunfadora!
C' o pleutro de combate, c' unh' espada!
E decídel' â Fama laudadora
Que s' a tremer chegou diant' unh' Estrada
Motezuma, n a rota traskalita,
¡Eiquí vencéu a *Drake*..... ¡*Mayor Pita*!!



Ourense, Agosto, 19, 1890

